

XII. ročník HUMAN FORUM

na tému

Posilňovanie demokracie prostredníctvom spolupráce

Medzinárodné diskusné fórum o demokracii a ľudských právach

Pod záštitou:

verejného ochrancu práv v Slovenskej republike Róberta Dobrovodského
rektora Univerzity Mateja Bela Vladimíra Hladlovského
predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja Ondreja Luntera
primátora mesta Banská Bystrica Jána Noska

18. – 20. 11. 2025 (utorok – štvrtok)

Miesto konania:

Banská Bystrica
Historická radnica mesta Banská Bystrica
Univerzita Mateja Bela
ZÁHRADA - centrum nezávislej kultúry
Farský kostol nanebovzatia Panny Márie

Organizátori fóra:

Občianska platforma NIE V NAŠOM MESTE
Inštitút pre demokraciu pri UMB
Centrum komunitného organizovania, o.z. v Banskej Bystrici

v spolupráci:

Univerzita Mateja Bela
Banskobystrický samosprávny kraj
Mesto Banská Bystrica
ZÁHRADA - centrum nezávislej kultúry, n.o.
Akadémia umení v Banskej Bystrici

HUMAN FORUM je etablované medzinárodné podujatie zamerané na demokraciu a ľudské práva. Od roku 2014 sa koná v Banskej Bystrici, kde sa venuje témam, ktoré rezonujú vo verejnom priestore. Predstavuje platformu pre budovanie partnerstiev medzi lokálnymi, regionálnymi a medzinárodnými demokratickými spoločenstvami. Zároveň slúži ako miesto pre vzdelávanie, otvorené debaty a nástroj podpory demokracie, tolerancie a rešpektu k ľudským právam.

HUMAN FORUM 2025 prepája občiansky sektor a akademickú obec so zástupcami verejnej správy, súkromného sektora a náboženských komunít zo Slovenska aj zo zahraničia. Prinášame tri rôznorodé dni diskusií, okrúhlych stolov a workshopov, ktoré zastrešuje jednotná téma. Posilňovanie demokracie prostredníctvom spolupráce.

V čase narastajúcej neistoty a výziev pre občiansku spoločnosť, HUMAN FORUM 2025 vyzýva na obnovu záväzku k posilňovaniu demokracie, podpore spolupráce a prehľbovaniu zdieľanej zodpovednosti. V kontexte meniacich sa politických pomerov, tlaku na mimovládne organizácie a spoločenskej polarizácie sa tohtoročné fórum zameria na budovanie zmysluplných prepojení medzi občianskou spoločnosťou, akademickou obcou, verejnými inštitúciami a súkromným sektorom. Fórum bude skúmať spôsoby, ako môžu jednotlivé sektory spolupracovať na podpore demokracie, pričom si položíme zásadnú otázku: „Čo môžeme spoločne urobiť, aby sme posilnili demokratické hodnoty a inštitúcie?“

Prostredníctvom interaktívnych diskusií a odborných panelov sa budeme venovať kľúčovým tematickým oblastiam:

Obrana ľudských práv a občianskej spoločnosti – Ako môžu mimovládne organizácie prekonávať súčasné výzvy a podporovať občiansku angažovanosť?

Správa štátu a dôvera verejnosti – Ako môžu štátne a verejné inštitúcie a politici spolupracovať s občianskou spoločnosťou na zvyšovaní transparentnosti a dôvery? Aké sú efektívne prístupy k prevencii radikalizácie v spoločnosti a násilného extrémizmu?

Veda, výskum a demokracia – Ako môžu akademické inštitúcie a výskumníci prispievať k riešeniu výziev, ktorým čelí demokracia v 21. storočí?

Odolné komunity a inklúzia – Ako posilňovať sociálnu súdržnosť a zapájať marginalizované skupiny do demokratického dialógu?

Súkromný sektor a spoločenská zodpovednosť – Prečo by mal a ako môže súkromný sektor prispievať k podpore demokratických hodnôt a občianskej spoločnosti?

Médiá, kultúra a digitálne výzvy – Úloha nezávislej žurnalistiky, kultúry a digitálnej gramotnosti pri ochrane demokracie.

Napriek výzvam, ktorým čelíme, HUMAN FORUM 2025 chce prinášať nádej a riešenia. Prichádza s výzvou spájať sa, spolupracovať a konať – pretože budúcnosť demokracie závisí od partnerstiev, ktoré budujeme už dnes. Pridajte sa k nám v Banskej Bystrici a spoločne hľadajme spôsoby, ako posilniť demokraciu a vytvoriť inkluzívnejšiu spoločnosť. Prvý deň fóra sa zameria na politický aj praktický význam budovania demokracie zdola. Druhý deň rozšíri program o prepojenie s vedou a výskumom. Tretia tematická rovina prinesie pohľad na vzdelávanie v prepojení s činnosťou mimovládnych organizácií. Program je doplnený ekumenickou bohoslužbou, diskusiami otvorenými pre širšiu verejnosť a umeleckými vstupmi.

Program HUMAN FORUM 2025

UTOROK – 18. 11. 2025

9:00 – 9:30 (Historická radnica – foyer)

Registrácia

9:30 – 10:00 (Historická radnica – Cikkerova sieň)

Úvodné slová a kľúčové témy

Csilla Droppová - Občianska platforma NIE V NAŠOM MESTE, CKO, Inštitút pre demokraciu pri UMB
Zástupca*kyňa Banskobystrického samosprávneho kraja
Zástupca*kyňa mesta Banská Bystrica
Vladimír Hiadlovský – rektor Univerzity Mateja Bela

10:00 – 11:30 (Historická radnica – Cikkerova sieň)

Inštitúcie, inovácie a nerovnosti: Prepletené trajektórie regionálneho rozvoja v Európskej únii

Kamila Borseková, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Politické sľuby a ekonomická realita: Ako autoritárske a populistické tendencie formujú budúcnosť ekonomiky

Od Poľska až po Portugalsko, a ďaleko za hranicami Európy, výsledky volieb čoraz častejšie ovplyvňujú ekonomické fungovanie krajín. Politické sľuby a ich následná realizácia napínajú verejné rozpočty, preverujú odolnosť inštitúcií a narúšajú osvedčené pravidlá podnikania. Sú autoritárske a populistické vlny, ktoré aktuálne pozorujeme v Európe a mimo nej, len politickým divadlom, alebo menia samotné základy ekonomického rastu, investícií a inovácií?

Erik Jones, European University Institute, Florencia
Martin Kahanec, Central European University, Viedeň
Michal Mešťan, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Moderuje: Kamila Borseková, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

11:30 – 12.00 coffee break

12:00 – 13:00 (Historická radnica – Cikkerova sieň)

Ochrana budúcnosti Európy: Občianska spoločnosť a misia Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe v oblasti ľudských práv a demokracie

Tea Jaliashvili, Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), Poľsko

Aktuálna situácia občianskej spoločnosti pre posilnenie demokracie na miestnej úrovni

Robert Dobrovodský

Verejný ochranca práv, Slovensko

Od neoliberalizmu k antiliberizmu: Transformácia po '89

Philipp Ther

Profesor, Viedenská univerzita, Rakúsko

13:00 – 14.00 obed

14.00 – 15.00 (Historická radnica – Cikkerova sieň)

„SPOLU-riadenie“ ako synonymum pre múdru a inkluzívnu správu územia

Demokracia sa nezačína iba na celoštátnej úrovni – jej kvalita sa odvíja aj od toho, ako spravujeme naše mestá a regióny. Panel „SPOLU-riadenie“ predstaví Banskú Bystricu, BBSK a akademické i odborné inštitúcie ako partnerov, ktorí hľadajú múdre, demokratické a inkluzívne prístupy k správe územia. Diskusia vytvorí priestor, aby sa mesto a kraj podelili o svoje skúsenosti s otvorenou správou, participáciou a využívaním inovácií pri rozhodovaní. Zároveň sa prepojí s výskumnými aktivitami UMB (projekt STICS a BRRIDGE) a prinesie pohľad na to, ako akademická obec a experti v oblasti smart cities a územného plánovania môžu posilniť demokraciu na lokálnej a regionálnej úrovni. .

Maroš Finka, profesor a riaditeľ, Stredoeurópske výskumné a vzdelávacie centrum v územnom plánovaní, SPECTRA Centrum excelencie EU, Bratislava

Michal Číž, Hopero projektový manažér, SAPIE, Bratislava

Soňa Kariková, Mesto Banská Bystrica

Pavel Laczko, Banskobystrický samosprávny kraj

Moderuje: Katarína Vitálišová, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Human Forum 2025 je organizované s finančnou podporou projektu BRRIDGE, ktorý získal finančné prostriedky z programu Európskej únie pre výskum a inovácie Horizont Európa na základe grantovej dohody č. 101079219 a projektu POSILA, financovaného z programu EÚ NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti pre Slovensko pod číslom projektu 09I01-03-V04-00063/2024/VA. Human Forum 2025 zároveň hostí záverečnú konferenciu projektu BRRIDGE.

15:00– 15.30 coffee break

15.30 – 16.50 (Historická radnica – Cikkerova sieň)

Súčasnú podmienky pre angažovanú občiansku spoločnosť na Slovensku

Laura Dittel, Platforma pre demokraciu

Spolupráca zdola: budovanie demokratických komunít

V poslednom období sme mohli sledovať, ako mobilizácia ľudí v uliciach či na zhromaždeniach prebudila záujem o verejné dianie. Takáto energia je však len prvým krokom a ak má mať trvalý vplyv, musí prerásť do dlhodobého angažovania sa. Diskusia s občianskymi aktivistami sa preto zameria na to, aké nástroje na to máme – od dobrovoľníctva cez komunitné organizovanie až po komunitný rozvoj. Budeme hovoriť aj o tom, ako budovať komunity, ktoré držia pokope, dokážu si vytvárať partnerstvá, posilňujú dôveru, podporujú volebnú účasť, prinášajú udržateľnosť pre ľudí a stávajú sa základom demokracie aj v čase kríz.

Annamária Ballová, Občianska Iniciatíva Nitra

Martin Landl, Občianska Iniciatíva Lučenec

Ondrej Koška, Platforma Ľudskosť

Moderátorka: Csilla Droppová

16.50 – 17:00 (Historická radnica – Cikkerova sieň)

Slovensko v Európe - hodnoty, realita a občianska angažovanosť

Radim Dvořák

Zástupca vedúceho Zastúpenia Európskej komisie v SR, Slovensko

17:00 – 17.30 coffee break

17.30 – 18.30 (Historická Radnica – Cikkerova sieň)

Na slovíčko s veľvyslancami na Slovensku

Diskusia prinesie pohľady veľvyslancov na meniace sa podoby demokracie a úlohu medzinárodnej spolupráce pri udržiavaní demokratických hodnôt a inštitúcií, ponúkne priestor na reflexiu toho, ako môžu demokratické spoločnosti reagovať na súčasné výzvy. Diskusia sa zameria aj na to, ako môžu medzinárodní partneri prostredníctvom diplomacie, spolupráce a lokálneho zapojenia aktívne prispieť k budovaniu dôvery, inkluzívnosti a odolných komúnít, ktoré udržiavajú demokraciu živú na miestnej úrovni.

Jeho Excelencia Nicolas Suran, veľvyslanec Francúzskej republiky v Slovenskej republike

Jeho Excelencia Ian Devine, veľvyslanec Írska v Slovenskej republike

Jeho Excelencia Peter Nelson, veľvyslanec Švajčiarskej konfederácie v Slovenskej republike

Jeho Excelencia Bilal Zahid, veľvyslanec Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v Slovenskej republike

Moderuje: Pavol Demeš, zahraničnopolitický analytik, občiansky aktivista a bývalý minister medzinárodných vzťahov SR

18.30 – 19.00 (Historická Radnica – Cikkerova sieň)

Slávnostný večer

Oceňovanie laureátov ceny HUMAN FORUM

Uvádzajú: Csilla Droppová a Alexandra Bitušíková – občianska iniciatíva NIE V NAŠOM MESTE

Hudobný sprievod: Spevácky súbor Superar

Otvorenie výstavy Dialogues on Humanity

19.00 – 20.00 spoločenský raut,

20.00 – 21.00 (Farský kostol nanebovzatia Panny Márie)

Ekumenická bohoslužba

Na bohoslužbe sa aktívne podieľajú: spevácky zbor Superar, zástupcovia Rímskokatolíckej cirkvi, Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, Gréckokatolíckej cirkvi, Cirkvi bratskej, Bratskej jednoty

baptistov. V rámci HF sú návštevníkmi bohoslužby ľudia zo širokého spektra svetonázorov či náboženstiev, od ateizmu, cez predstaviteľov židovskej obce a členov islamskej komunity.

STREDA – 19. 11. 2025

09:00 – 09:20 (Univerzita Mateja Bela, Slávnostná aula Ekonomickej fakulty)

Registrácia

09:20 – 9:30 (Univerzita Mateja Bela, Slávnostná aula Ekonomickej fakulty)

Privítanie dekanom Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela

09:30 – 10:00 (Univerzita Mateja Bela, Slávnostná aula Ekonomickej fakulty)

Demokratická odolnosť a budúcnosť občianskeho priestoru v strednej Európe

Zsuzsanna Szelényi, Central European University, Budapešť

Moderuje: Ilker Kalin, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

10:00 – 10:10 (Univerzita Mateja Bela, Slávnostná aula Ekonomickej fakulty)

Fragmentované identity a demokracia

Jozef Michal Mintal, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

10:10 – 11:10 (Univerzita Mateja Bela, Slávnostná aula Ekonomickej fakulty)

Už len „oni“, nie „my“? Ako prežiť demokraciu bez spoločnej identity

Politické identity v súčasnosti čoraz viac podliehajú fragmentácii. Občania si často vytvárajú paralelné či dokonca protichodné identity, ktorými vyjadrujú svoju individualitu. V praxi to znamená, že môžu súhlasiť s politickým aktérom v jednej téme, no zároveň ho odmietať v iných. Len málokto dnes cíti úplnú zhodu so zvolenými zástupcami alebo politickými stranami. Tento vývoj je výsledkom sociálnej modernizácie a oslobodenia sa od tradičných foriem identity. No zároveň prináša nové výzvy pre demokraciu – oslabuje schopnosť politických strán, občianskej spoločnosti či spoločenských hnutí mobilizovať ľudí k spoločnému konaniu. Fragmentované identity síce umožňujú individualizované a autentické vyjadrenie postojov, no zároveň komplikujú vytváranie kolektívnych protiváh moci a hľadanie spoločného „my“. Ak chceme, aby

demokracia prežila v dobe individualizovanej politiky, musíme lepšie porozumieť novým motiváciám pre občiansku angažovanosť a hľadať nové formy organizovaného nesúhlasu. Tento panel preto otvorí diskusiu o tom, ako sa dá v rozdelenej spoločnosti budovať demokratická sila zdola.

Felix Butzlaff, Central European University, Viedeň
Zsuzsanna Szelenyi, Central European University, Budapešť
Katarína Klingová, GLOBSEC, Bratislava

Moderuje: Jozef Michal Mintal, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

11:10 – 11:30 coffee break

11:30 – 11:40 (Univerzita Mateja Bela, Slávnostná aula Ekonomickej fakulty)

Únava z rodovej rovnosti a demokracia

Mary McGill, University of Galway, Írsko

11:40 – 12:40 (Univerzita Mateja Bela, Slávnostná aula Ekonomickej fakulty)

Rovnosť na hrane: Ako sa z rodovej témy stáva bojisko

Panel sa zameria na to, ako sa debaty o rodovej rovnosti stali citlivým bodom spoločenských a politických konfliktov naprieč Európou. Nový výskum zo Slovenska ukazuje, že mnohí ľudia podporujú konkrétne opatrenia, ako je rovnaké odmeňovanie mužov a žien, no zároveň odmietajú samotný pojem „rod“, keď je spájaný s liberálnou politikou. Tento rozpor odhaľuje únavu z opakovaných sporov a obavy z kultúrnych zmien. Diskusia sa bude venovať tomu, čo tieto napätia znamenajú pre budúcnosť demokracie: Ako možno hovoriť o rovnosti spôsobom, ktorý menej polarizuje? Ako hľadať spoločnú reč, aby sa podpora férovosti a základných práv nestrácala? Aké ponaučenia prináša slovenský príklad pre iné krajiny a pre všetkých, ktorým záleží na dôvere a otvorenej spoločnosti?

Mary McGill, University of Galway, Galway
Veronika Valkovičová, Univerzita Komenského, Bratislava
Mária Žuffová, European University Institute, Florencia

Moderuje: Ilker Kalin, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

12:40 – 13:40 obed

13:40 – 14:00

Presun do Záhrada, CNK

14:00 – 16:00 (Z1, Záhrada, CNK)

Spolu pre odolnú demokraciu

Interaktívne fórum: 20 predstaviteľov občianskej spoločnosti a zástupcov sektorov v debata o podpore demokracie prostredníctvom spolupráce. (Uzavretý formát)

17:00 – 18:00 (Z1, Záhrada, CNK)

Firmy a ich prínos k udržaniu občianskej spoločnosti

Ako môžu súkromné spoločnosti a firemné nadácie prispievať k rozvoju a udržateľnosti občianskej spoločnosti? Diskusia prinesie pohľady lídrov z podnikateľského a filantropického prostredia na to, akú úlohu zohráva firemná podpora pri budovaní dôvery, posilňovaní demokracie a udržiavaní aktívneho občianskeho sektora.

Martina Kolesárová, Nadácia Pontis
Martin Kováč, Nadácia Volkswagen
Andrea Ungvölgyi, Nadácia Orange

Moderuje: Claudia Alner, GLOBSEC

18.00 – 18.30 *coffee break*

18.30 – 20:00 (Záhrada, CNK)

Ako by mala vyzerat' symbióza občianskej spoločnosti a právneho štátu?

Sylvia Porubánová, Slovenské národné stredisko ľudských práv
Filip Vagač, Platforma pre demokraciu
Zuzana Janíčková, Inštitút pre demokraciu pri UMB
Peter Burian, stály predstaviteľ pri OSN, OBSE a ďalších medzinárodných organizáciách vo Viedni
Zástupca*kyňa Helsinki Committee
Zástupca*kyňa Kancelárie verejného ochrancu práv

Moderuje: Karolína Pilarová, moderátorka politických diskusií

20:00 - 22.00 čaša vína

ŠTVRTOK – 20. 11. 2025

9.00 - 10.30 (Záhrada, CNK)

Zrkadlá spoločnosti: Škola ako obraz demokracie

Čo môže každý z nás spraviť, aby sa škola stala centrom demokracie?

Diskusia ponúkne prehľad iniciatív naprieč úrovňami – od školy cez mesto, región až po štát. Panel hľadá odpoveď na otázku: Čo môže každý z nás spraviť, aby sa škola stala centrom demokracie? Publikum bude mať priestor zapojiť sa prostredníctvom otázok.

Úvodný príhovor Ondrej Lunter, predseda BBSK

Odbor školstva a reformy BBSK

O podpore demokratických škôl zo strany samosprávy a pilotných iniciatívach v regióne

Zástupca školy s dobrou praxou

Škola ako miesto pre komunitu, sebarozvoj a dialóg

Zástupca Ministerstva školstva SR

Aké systémové zmeny sú kľúčové na podporu občianskeho vzdelávania?

Moderátorka: Andrea Dolinská

11.00 - 12.30 (Záhrada, CNK)

Inšpirácie pre demokraciu v škole

Školy za demokraciu: Ako sa mení myslenie žiakov

Program Školy za demokraciu ukazuje, ako môže byť škola miestom, kde sa učíme zodpovednosti, rešpektu a aktívnemu prístupu k spoločnosti. V rámci prezentácie budú predstavené konkrétne výsledky – posuny v hodnotových postojoch žiakov za posledné dva roky, získané z participujúcich škôl. Ukážeme, že demokratická škola nie je len ideál, ale merateľná realita.

ImpactGames: Hry, ktoré formujú občana

Ako urobiť z demokracie zážitok? ImpactGames predstaví zážitkové hry zamerané na ľudské práva, spoločenské dilemy a občiansku angažovanosť. Prostredníctvom príkladov z praxe uvidíme, ako môžu mladí cez hru pochopiť hodnoty a mechanizmy fungovania spoločnosti.

Emocionálny Kompas: Demokracia začína v hlave – Duševné zdravie a aktívne občianstvo

Škola, ktorá sa stará o duševné zdravie, vychováva zodpovedných a empatických občanov. Organizácia venujúca sa psychickej pohode mladých ukáže, ako je emocionálna stabilita základom pre aktívnu účasť na živote spoločnosti a prevenciou radikalizácie aj apatie. Emocionálny Kompas je program pre učiteľov o tom, ako u detí zlepšiť duševné zdravie, vzťahy v škole a schopnosť sústrediť sa. Ak to nevedia, dochádza ku kritickým následkom.

12.30 – 14.00 obed

17.00 - 18.30 (Záhrada, CNK)

Večera s Havranom: Kto sa bojí mimovládok a občanov?

Alexandra Bitušíková, Zuzana Janíčková, Csilla Droppová

Moderátor: Michal Havran

19.00 (Filmový klub v Múzeu SNP)

NS-Film: Dramaturgia manipulácie

Audiovizuálna prednáška s ukážkami nacistických filmov (1933–1945) odhaľuje mechanizmy propagandy a manipulácie „Tretej ríše“. Historické i filmové komentáre Zuzany Heldt a Fedora Mosnáka približujú, čo bolo faktom a čo inscenovanou fikciou. Podujatie otvára diskusiu o tom, ako sa celá spoločnosť mohla dostať na cestu katastrofálneho vykoľajenia.